

เผด็จการ รัฐประหาร ความรุนแรง
ความล้มเหลวในการส่งเสริมแนวคิดประชาธิปไตยในเมียนมา
Dictatorship, Coup, Violence,
Failure to Promote the Idea of Democracy in Myanmar

อภิมุข สดมพฤกษ์¹
Aphimuk Sodomphruek

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความล้มเหลวในการขับเคลื่อนแนวคิดประชาธิปไตยของสหภาพเมียนมา อันเนื่องมาจากกลไกภายในของรัฐที่ถูกควบคุมโดยระบอบเผด็จการทหารและลัทธิอำนาจนิยมที่มีจำนวนมากในรัฐสภา ซึ่งเป็นมรดกสืบทอดมาจากประวัติศาสตร์การปกครองในอดีตที่มีการใช้รูปแบบอำนาจเผด็จการทหารยาวนานกว่า 48 ปี ทำให้ประชาธิปไตยไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมได้ และสังคมไม่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมการปกครองใหม่ให้สมบูรณ์แบบได้เช่นกัน มีหน้าซ้ำยังส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมมากยิ่งขึ้น มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพประชาชนอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับพลเมือง จนนำไปสู่การถูกจัดอันดับคะแนนอยู่ในกลุ่มรัฐล้มเหลว การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของต่างชาติ การถูกลดระดับการนำเข้า-ส่งออกสินค้า การระงับสิทธิประโยชน์ทางการค้า นักลงทุนต่างชาติไม่กล้าเสี่ยงที่จะดำเนินธุรกิจในประเทศ ประชาชนในชาติไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของรัฐ และรัฐก็ไม่สามารถควบคุมประชาชนให้อยู่ตามกรอบกฎหมายตามที่ต้องการได้ รัฐไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรัฐขนาดเล็กได้ และยังคงถูกประชาคมโลกประณามว่าเป็นรัฐบาลที่โหดร้ายเช่นฆ่าพลเมืองตนเองเพราะเพียงมีความเห็นต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง ท้ายที่สุดคือรัฐบาลไม่สามารถสร้างความชอบธรรมในการบริหารประเทศได้และไร้การยอมรับจากประชาชนในชาติอย่างสิ้นเชิง

คำสำคัญ : สหภาพเมียนมา, เผด็จการ, รัฐประหาร, อำนาจนิยม, ประชาธิปไตย

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Email: aphimuk.nida@gmail.com

Abstract

This article is an analysis of the failure to promote the concept of democracy in the Union of Myanmar. This is because the internal mechanisms of the state are controlled by the military dictatorship and the large amount of authoritarianism in parliament. This is an inheritance from the past administrative history of more than 48 years of military dictatorship. This makes democracy unable to be a tool for social development and society unable to create new innovations of government to perfection as well. In addition, it also results in greater inequality in society and severe violations of people's rights and freedoms. This causes conflict between the government and citizens. Until it led to being ranked in the group of failed states. Foreign economic sanctions the level of import-export of goods has been reduced. Suspension of trade benefits, and foreign investors do not dare to take risks to conduct business in the country. People in the country do not cooperate in the operation of the state, and the state is unable to control the people within the legal framework as desired and will also be condemned by the international community as a cruel government that harms its own citizens just because of different political sides. Ultimately, the government is unable to establish legitimacy in running the country and is completely unacceptable to the people in the country.

Keywords: Union of Myanmar, Dictatorship, Coup, Authoritarianism, Democracy

บทนำ

การปกครองที่มีการรวมศูนย์อำนาจให้อยู่กับบุคคลคนเดียว คณะเดียว หรือกลุ่มเดียว โดยใช้อำนาจบริหาร ตุลาการ นิติบัญญัติ แบบเบ็ดเสร็จ ปราศจากการถ่วงดุลอำนาจจากฝ่ายอื่น และระบบราชการหลายเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมประชาชนทำให้เกิดการแข็งขืนต่อระบบการปกครองในรัฐ ซึ่งพลเมืองในชาติไร้โอกาสในการมีส่วนร่วมในการปกครอง หรือไม่มีแม้แต่ปริณทลสาธารณะ (Public Sphere) ในการร่วมวิพากษ์หรือสนทนาแลกเปลี่ยนกันอย่างเสรีในประเด็นการเมืองการปกครอง โดยมีแนวคิดที่ว่า “อำนาจอธิปไตย” ต้องอยู่ภายใต้การบังคับใช้ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถที่ควรจะเป็นผู้ปกครองเท่านั้น

บุคคลนอกเหนือจากนี้แล้วควรอยู่ภายใต้การปกครองทั้งสิ้น เป็นผลจากหลักการของความไม่เชื่อมั่นในศักยภาพในความสามารถของมนุษย์ว่าจะมีเท่าเทียมกันหรือปกครองกันเองได้ หากให้สิทธิเสรีภาพในการปกครองแก่ประชาชนแล้วจะเกิดความสับสนวุ่นวายและจะประสบความล้มเหลวในการบริหารงานรัฐในที่สุด (เชาวนะ ไตรมาส, 2548 และฉัตรชัย จันทน์พรายศรี, 2560)

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาถึงความล้มเหลวในการบริหารงานของรัฐบาลรวมถึงพลวัตทางการเมือง (Political Dynamics) ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาที่ถูกครอบงำด้วยระบอบการปกครองเผด็จการทหาร ซึ่งเป็นการปกครองแบบ “คณาธิปไตยลัทธิอำนาจนิยม” แม้บางช่วงเวลาจะเห็นภาพของการเป็นประชาธิปไตยบ้างก็ตาม แต่โดยพฤตินัยแล้วการบริหารงานของรัฐบาลยังคงสภาพอำนาจแฝงด้วยการทหารอยู่เช่นเดิม ภายใต้บริบทความขัดแย้งที่ยืดเยื้อยาวนานอันเกิดจากแนวคิดทางการปกครองที่แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายภายในประเทศ เพราะแต่ละชาติพันธุ์ต่างต้องการปกครองตนเองโดยไม่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลาง (พรพิมล ตรีโชติ, 2542) อีกทั้งรัฐบาลกลางก็มิได้เห็นด้วยกับแนวคิดการปกครองแบบแยกรัฐขนาดเล็กแต่ต้องการให้เป็นรัฐรวมศูนย์ ด้วยแนวคิดที่แตกต่างจึงนำมาสู่ความขัดแย้งและสงครามกลางเมืองเรื่อยมา จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองด้วยการยุบคณะผู้ยึดอำนาจการปกครองเดิม และมีการเลือกตั้งรัฐบาลพลเรือนเข้ามาบริหารประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2553–2564 การบริหารงานภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันเป็นรูปแบบการปกครองใหม่ได้ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเมืองและสังคมในเมียนมาให้ทางที่ดียิ่งขึ้น อาทิ การปล่อยตัวนักโทษทางการเมือง การปรับปรุงกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงปฏิรูปความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งนำไปสู่การผ่อนปรนการลงโทษทางการค้าและเศรษฐกิจอื่น ๆ (Beech, 2021) จากต่างประเทศโดยภาพรวมแล้วการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ประชาธิปไตยในเมียนมานี้ถือว่ากำลังเริ่มออกเงยและเจริญเติบโตได้ดีตามลำดับ

แต่ด้วยความขัดแย้งที่รุนแรงภายในประเทศระหว่างรัฐบาลพลเรือนกับกองทัพ ซึ่งเกิดจากความกลัวสูญเสียอำนาจเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงทำให้กองทัพเมียนมาโดยการนำของพลเอกอาวุโส มิน อ่อง หล่าย ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลเมียนมาอีกครั้งในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 (Xinhua, 2023) เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการประท้วงของพลเมืองไปทั่วประเทศ ภาพของการแสดงอารยะขัดขืน การแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น การตีหม้อเคาะกระทะ ปิ๊บแตรรถยนต์ทั่วประเทศ นัดหยุดงาน

การติดแฮชแท็ก #voiceoutfordemocracy บนสื่อออนไลน์ และการระดมพลลงสู่ถนนเพื่อต่อต้านกองทัพ เป็นต้น การแสดงออกเหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อแสดงถึงการไม่ยอมรับในการยึดอำนาจที่ผิดครรลองประชาธิปไตยดังกล่าว (ABC News, 2021 และ Apnews, 2021) แต่สิ่งที่น่าสลดใจที่สุดคือการที่กองทัพเมียนมาได้เลือกใช้วิธีการปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงด้วยอาวุธทั้งการยิงด้วยกระสุนปืนจริง การบุกทำร้ายร่างกายผู้ประท้วงตามเคหสถานบ้านเรือน การจับกุมกักขัง ผู้ประชาชนผู้เห็นต่าง การทิ้งระเบิดทำลายบ้านเรือนประชาชนในรัฐต่าง ๆ (Myanmar now, 2022 และ Council on Foreign Relations, 2021) ซึ่งกองทัพเมียนมากำลังแสดงออกถึงการเป็น “เครื่องจักรสังหาร” ที่เข่นฆ่าคนในชาติเดียวกันเพียงเพราะอุดมการณ์การเมืองที่แตกต่าง ส่งผลให้พลเมืองเสียชีวิตจำนวนมากซึ่งเป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณไร้มนุษยธรรม และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปให้ประเทศเมียนมาภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลทหารไปสู่การเป็น “รัฐล้มเหลว” (Failed State) ในที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจนิยม (Authoritarianism)

อำนาจนิยม (Authoritarianism) เป็นรูปแบบการจัดระเบียบทางสังคมซึ่งมีลักษณะของการอ่อนน้อมต่ออำนาจหน้าที่ ตามปกติมักตรงข้ามกับปัจเจกนิยมและอิสรมนิยม หากมองภาพในทางการเมืองจะเห็นว่ารัฐบาลที่กุมอำนาจจะเป็นกลุ่มบุคคลจำนวนไม่มากหรืออำนาจนั้นกระจุกอยู่กับบุคคลเพียงไม่กี่คนที่มีอำนาจในการสั่งการ โดยนิยามแล้ว “ระบอบอำนาจนิยม” มีความหมายโดยตรงคือ ระบอบการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย (Non-democratic Regime) และเป็นระบอบการเมืองที่มีฐานอยู่บนอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเผด็จการชนิดที่ผู้ปกครองสามารถใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเหนือรัฐ หรือกลุ่มคนใดๆ ในการดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายสูงสุดคือ การรักษาอำนาจของตน (Kurian, 2011) โดยมักจะไม่คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่เป็นปฏิปักษ์กับผู้นำ ควบคุมสื่อมวลชน ผูกขาดการใช้อำนาจและจำกัดการตรวจสอบ

หากพิจารณาด้านประวัติศาสตร์การปกครองของมวลมนุษยชาติแล้ว พบว่า ระบอบอำนาจนิยมเป็นระบอบการเมืองที่ใช้แพร่หลายมากที่สุดเป็นระยะเวลายาวนานที่สุด และในปัจจุบัน “ลัทธิอำนาจนิยม” ยังเป็นคำที่ถูกนำมาใช้บ่อยครั้งเมื่อกล่าวถึงระบอบการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย (Non-democratic Regime) เพราะลักษณะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของระบอบอำนาจนิยม คือ อำนาจในการกระทำและการตัดสินใจของผู้ปกครองมีมากล้นแบบ

เปิดเสรีและไม่ถูกจำกัดโดยสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน แต่ในขณะที่ภาคประชาชนกลับมีข้อจำกัดในสิทธิ เสรีภาพด้วยกฎหมายและอำนาจสั่งการจากผู้ปกครอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือสิทธิทางการเมืองของประชาชน หากมีอยู่บ้างแต่ก็จำกัดเต็มที่ ด้วยเหตุที่ผู้ปกครองอำนาจนิยมจะสร้างกฎระเบียบและมาตรการที่เข้มงวด เพื่อจำกัดกิจกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคลที่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม ในระบอบอำนาจนิยมประชาชนส่วนใหญ่ ในสังคมมักไม่ได้รับอนุญาตให้แสดงออกทางการเมืองใด ๆ ยกเว้นกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากอำนาจรัฐ ฉะนั้นการต่อสู้ทางการเมืองในรูปแบบการชุมนุมประท้วงและเดินขบวนตามจังหวะและโอกาส จึงแทบจะเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมชนิดเดียวที่ทำได้ ในขณะที่เสรีภาพของสื่อมวลชนและประชาชนที่จะวิพากษ์วิจารณ์และตั้งคำถามต่อระบบการเมืองจะถูกตรวจสอบ หากฝ่าฝืนจะมีมาตรการลงโทษ (Linz, 2000)

ระบอบอำนาจนิยมนี้มีลักษณะเป็นการบังคับใช้อำนาจอย่างเข้มข้นจากผู้ปกครอง และอำนาจในการสั่งการจะกระจุกรวมศูนย์อยู่ที่ผู้ปกครองเช่นเดียวกัน ซึ่งการรักษาอำนาจเหล่านี้จะเกิดจากการปราบผู้คิดต่างและคู่แข่งด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้พ่ายแพ้ลงไป และยังนิยมใช้พรรคการเมืองและสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการพิทักษ์อำนาจของตนไว้ ทั้งนี้ภายใต้ระบอบอำนาจนิยมประชาชนสามารถดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถเลือกประกอบอาชีพ นับถือศาสนา และสังสรรค์หาความสุขได้โดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงจากรัฐบาล ยกเว้นในมิติที่เกี่ยวข้องกับการเมือง มั่นคง และอำนาจของรัฐบาล แต่กระนั้น ในบางประเทศสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอาจถูกควบคุมโดยธรรมเนียมปฏิบัติ บรรทัดฐานหรือความเชื่อทางศาสนาที่เข้มงวด ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งหรือคนละส่วนกับอำนาจรัฐในระบบการเมืองก็ได้ (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และสุขุม นวลสกุล, 2539: 6) ด้วยเหตุนี้จึงมีนักวิชาการได้นิยามว่า “สิทธิอำนาจนิยม” คือ “ระบอบคณาธิปไตย” เป็นมีความหมายในทิศทางเดียวกันกับ “ระบอบเผด็จการ” ซึ่งสามารถจำได้ได้ 3 ประเภท ได้แก่ เผด็จการทหาร (Military Dictatorship) เผด็จการฟาสซิสต์ (Fascism) และเผด็จการคอมมิวนิสต์ (Communism) สำหรับประเทศเมียนมาแล้วเมื่อพิจารณาในลักษณะการปกครองที่ผ่านมาและในปัจจุบันจึงจัดอยู่ในประเภท “เผด็จการทหาร” (Military Dictatorship)

แนวคิดการปกครองแบบเผด็จการทางทหาร (Military Dictatorship)

การปกครองแบบเผด็จการ มีลักษณะเด่นอยู่ที่การรวมศูนย์อำนาจการเมืองการปกครองไว้ที่บุคคลเพียงคนเดียว คณะเดียว หรือพรรคเดียว โดยบุคคลหรือคณะบุคคล

ดังกล่าวสามารถใช้อำนาจนั้นควบคุมบังคับพลเมืองได้โดยเด็ดขาด และพลเมืองไร้หนทางขัดขืนต่ออำนาจการสั่งการนั้นเนื่องจากมีบทลงโทษที่รุนแรงที่คอยควบคุมอยู่

สำหรับ ระบอบเผด็จการทหาร (Military Dictatorship) คือ ระบอบเผด็จการที่คณะผู้นำฝ่ายทหารเป็นผู้ใช้อำนาจเผด็จการในการปกครองโดยตรงหรือโดยอ้อมและมักจะใช้กฎอัยการศึกหรือรัฐธรรมนูญที่คณะของตนสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการปกครอง โดยทั่วไปคณะผู้นำทหารมักจะใช้อำนาจเผด็จการปกครองประเทศเป็นการชั่วคราว ระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือหลังจากล้มเลิกระบอบประชาธิปไตย โดยมีเป้าหมายเพื่อขจัดภัยคุกคามบางอย่างต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่ง Cheibub (2010) ให้ทัศนะว่า ส่วนมากแล้วกลุ่มเผด็จการทางทหารมักจะให้เหตุผลเชิงบวกแก่ตนเองด้วยฐานะ “คนกลาง” ในการเข้ามาแก้ไขความขัดแย้งของสังคม และเมื่อเหตุการณ์ความวุ่นวายได้สงบลง คณะผู้นำทางทหารก็มักจะอ้างสาเหตุต่าง ๆ นานาเพื่อยึดอำนาจการปกครองประเทศต่อไปอีก ไม่ยอมที่จะคืนอำนาจกลับมาให้ประชาชนโดยง่าย ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสหภาพมาในปัจจุบันนี้เป็นต้น

แต่ทว่าเมื่อเวลาผ่านไปกระแสความไม่พอใจประชาชนในชาติรวมถึงแรงกดดันจากนานาชาติ จะทำให้คณะผู้นำทางทหารไม่สามารถกุมอำนาจการปกครองไว้ได้ ในที่สุดก็จำเป็นต้องคืนอำนาจให้พลเมืองในรัฐแต่กระบวนการได้คืนซึ่งอำนาจจากรัฐบาลทหารนั้นอาจจะส่งผลให้สังคมเกิดความวุ่นวาย มีการต่อสู้ระหว่างกำลังของพลเมืองกับกำลังของรัฐบาลเผด็จการทหาร ซึ่งจากประวัติศาสตร์การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในการปกครองที่ผ่านมา มักจะจบลงโดยชัยชนะเป็นของฝ่ายประชาชน เช่นเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นที่โรมาเนีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น ตัวอย่างของการปกครองแบบเผด็จการทหาร เช่น การปกครองของญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 อันเป็นระยะที่พลเอกโตโจและคณะนายทหารใช้อำนาจเผด็จการในการปกครอง หรือการปกครองของไทยระหว่างที่ไม่มีรัฐธรรมนูญ ในระหว่างวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ถึงวันที่ 20 มิถุนายน 2511 อำนาจการปกครองประเทศตกอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะปฏิวัติ ซึ่งนำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ส่วนใน พ.ศ. 2541 ก็มี เช่น การปกครองของสหภาพเมียนมาภายใต้การนำของพลเอกตาน ส่วย เป็นต้น (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2553)

สำหรับประเทศเมียนมาแล้ว การปกครองแบบเผด็จการทางทหาร (Military Dictatorship) เริ่มมีภาพโดดเด่นชัดเจนเมื่อ พ.ศ. 2505 หลังจากที่นายพลอูอองซาน บิดาของนางอองซาน ซูจี ถูกลอบสังหาร และรัฐบาลของนายพลอูอองถูกปฏิวัติยึดอำนาจจากกองกองทัพ

นำโดยนายพลเนวิน สาเหตุที่สำคัญการเข้ายึดอำนาจทางการเมืองในครั้งนี้มาจากผู้นำกองทัพไม่ยินดีในนโยบายให้สิทธิเสรีภาพในการปกครองตนเองแก่ชนกลุ่มน้อยของรัฐบาล (สัญญาปางโหลง) และได้ทำการสถาปนารัฐบาลเผด็จการทางทหารขึ้นเพื่อปกครองประเทศ

นายพลเนวิน ได้ดำเนินนโยบายด้วยนำเอาระบบเผด็จการทหารมาใช้ปกครองประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2517 (ค.ศ. 1974) ได้มีการประดิษฐ์นวัตกรรมการปกครองใหม่ โดยนำเอาแนวคิดมาร์กซิสต์ (Marxism) และแนวคิดวิถีพุทธมาผสมผสานกันให้เกิดอุดมการณ์แห่งชาติและยังได้ประกาศให้ “สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า” (Socialist Republic of the Union of Burma) มาใช้อย่างเป็นทางการ โดยให้มีการปกครองเพียงพรรคเดียวภายใต้ “พรรคโครงการสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า” (Burmese Socialist Program Party: BSPP) (Steinberg, 2010 อ้างถึงใน ละมัย พรหมประทุม, 2555) ซึ่งตลอดระยะเวลาที่รัฐบาลของนายพลเนวินบริหารประเทศนั้นก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศได้เลย ประชาชนต้องประสบกับความยากลำบากและความยากจน เป็นเหตุให้ประชาชนและกลุ่มนักศึกษาร่วมมือกันประท้วงต่อต้านรัฐบาลหลายครั้ง จนในที่สุดนำไปสู่การประท้วงครั้งใหญ่คือเหตุการณ์ 888 (ค.ศ. 1988) เหตุการณ์ในครั้งนั้นรัฐบาลได้ใช้วิธีการที่รุนแรงในการปราบปรามประชาชนทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากและทำให้นายพลเนวินต้องลาออกจากตำแหน่งประธานพรรค แม้จะมีการแต่งตั้งบุคคลเข้ามาบริหารแทนแต่ไม่สามารถควบคุมการประท้วงจากประชาชนที่รุนแรงมากขึ้นและลุกลามขยายเป็นวงกว้างทั่วประเทศ เพราะเชื่อว่าบุคคลที่มาแทนที่นั้นเป็นพรรคพวกหรือเงาของนายพลเนวิน หลังจากนั้นไม่นาน นายพลชอหม่อง ได้ทำการรัฐประหารในเมียนมาอีกครั้ง และตั้งสภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ (The State Law and Order Restoration Council – SLORC) หลังจากนั้นนายพลชอหม่องก็ได้ปราบปรามกลุ่มต่อต้านรัฐบาลไม่ว่าจะคนกลุ่มใดก็ตามด้วยวิธีการที่รุนแรงและได้จับกุมตัว “นางอองซาน ซูจี” ผู้นำฝ่ายค้านกักขังบริเวณไว้เพื่อมิให้มีบทบาทใด ๆ อีกต่อไป (พรพิมล ตรีโชติ, 2542) นับหนึ่งเพื่อป้องกันมิให้เกิดการปลุกปั่นสร้างกระแสสังคมให้ประชาชนลุกต่อต้านรัฐบาลอีก

ความน่าสนใจของการบริหารประเทศด้วยระบอบเผด็จการทางทหารของนายพลเนวิน คือ โดยปกติแล้วการปกครองรูปแบบนี้จะมีลักษณะสำคัญคือจะควบคุมเฉพาะกิจการทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศเท่านั้น ส่วนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม รัฐบาลไม่เข้าควบคุมแต่อย่างใดปล่อยให้มีการดำเนินการตามปกติ แต่ทว่าครั้งนั้น รัฐบาลนายพลเนวิน ได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบเฉพาะที่เรียกว่า “สังคมนิยมแบบพม่า” มาตรการ

สำคัญได้แก่ การยึดกิจการเอกชนและกิจการต่างชาติทั้งหมดเป็นของรัฐ การเน้นเศรษฐกิจพึ่งตนเอง ลดการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ จนเกือบจะกลายเป็นการปิดประเทศ และยังมี การกำหนดมาตรการที่แปลกประหลาด เช่น ออกธนบัตรใบละ 90 45 35 และ 25 จ้าต ให้ประชาชนนำไปใช้จ่าย แต่แล้วก็มี การประกาศยกเลิกใช้ธนบัตรเหล่านี้โดยไม่มีการรับแลกคืน ทำให้ระบบเงินตราของเมียนมาไม่มีความเชื่อถืออีกต่อไป เมื่อพิจารณาโดยรอบด้านแล้วพบว่า การบริหารประเทศของนายพลเนวินนั้นเป็นการปกครองแบบทับซ้อนหลากหลายรูปแบบ (Geddes, 1999) ทั้งเผด็จการทางทหาร พรรคการเมืองเดียว การปกครองโดยบุคคลเพียงคนเดียว ซึ่งเป็นการผสมผสานอยู่ในระบอบอำนาจเผด็จการประเภทต่างๆ ภายใต้อำนาจการปกครองของรัฐบาล และยังมีการใช้นโยบายสังคมนิยม ด้วยการวางแผนเศรษฐกิจแบบ ส่วนกลางเหมือนลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาร่วมด้วย (Alamgir, 1997)

การบริหารประเทศภายใต้ระบอบการปกครองเผด็จการทางทหาร (Military Dictatorship) ซึ่งมีการนำแนวคิดการปกครองรูปแบบอื่นๆ เข้ามาผสมผสานร่วมในการปกครอง จนกลายเป็นระบอบการปกครองที่มีรูปแบบเฉพาะ ที่เรียกว่า “สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า” (Socialist Republic of the Union of Burma) ถึงแม้ว่าจะเป็นแนวการปกครองที่ไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารหรือไม่สามารถบังคับใช้ให้เกิดผลลัพธ์ในทางบวกตาม พลวัตการพัฒนาของโลกสมัยใหม่ก็ตาม แต่ก็ถือเป็นนวัตกรรมทางการเมืองการปกครองรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาเชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ถึงรูปแบบ แนวคิด และความล้มเหลวที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบด้านอื่นๆ ที่ส่งผลให้เมียนมากลายเป็นชาติที่พัฒนาได้ยากตามระบอบประชาธิปไตยใหม่

ระบอบประชาธิปไตยในเมียนมา

ภายหลังจากมีการยุบ “คณะผู้ยึดอำนาจการปกครองของเมียนมา” ซึ่งเดิมคือ “รัฐบาลเผด็จการทหารของเมียนมา” เมื่อ พ.ศ. 2554 ประเทศเมียนมาได้มีการจัดการเลือกตั้งเพื่อสรรหาตัวแทนให้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภา ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ซึ่งปรากฏว่าผลจากการเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้ง คือในปี พ.ศ. 2553, 2558, และ 2563 พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy: NLD) ของนางอองซาน ซูจี ได้รับคะแนนเสียงข้างมากทุกครั้ง จึงทำให้ได้เป็นฝ่ายรัฐบาลบริหารประเทศเรื่อยมา แต่ทว่าพรรคการเมืองที่ได้

คะแนนเสียงและมีที่นั่งของ ส.ส. รองลงมาคือ พรรคสหสามัคคีและการพัฒนา (Union Solidarity and Development Party: USDP) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มอดีตนายทหารของกองทัพ เนื่องจากผู้บริหารพรรคประกอบด้วยอดีตนายทหารหลายคนซึ่งดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลทหารเมียนมาและได้ลาออกจากตำแหน่งมาเป็นพลเรือนก่อนจะเข้ามาเป็นสมาชิกพรรค โดยมีอดีตนายพลเต็นเซนเป็นหัวหน้าพรรค

อีกทั้งในกฎหมายรัฐธรรมนูญของเมียนมาได้ตราข้อบังคับว่าด้วยการเปิดช่องทางให้กองทัพเข้ามามีบทบาทในรัฐสภาได้ในหลายมิติ คือการกำหนดให้มีทหารจากกองทัพสามารถเข้าไปปฏิบัติหน้าที่สมาชิกผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และ สมาชิกชาติ (สภาสูง) โดยไม่ต้องผ่านการเลือกตั้ง รวมกันจำนวนร้อยละ 25 ของจำนวนทั้งหมด 476 ที่นั่งในรัฐสภา นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังให้อำนาจกองทัพในการแต่งตั้งทหารเข้ามาทำหน้าที่รัฐมนตรีกระทรวงสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศได้ 3 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และกระทรวงกิจการชายแดน นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งรองประธานาธิบดี ที่มาจากพรรคการเมืองที่ได้คะแนนมากเป็นอันดับสองอีก 1 คนด้วย ซึ่งกติกาทางการเมืองเหล่านี้เป็นหลักฐานที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทและอิทธิพลตามระบอบ “ลัทธิอำนาจนิยม” ที่เป็นมรดกสืบทอดจากระบอบเผด็จการทหารในอดีตที่ยังคงครอบงำการทำงานของรัฐบาลเมียนมาอยู่ตลอดเวลาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ จนนำมาสู่วาทกรรมทางสังคมว่าประชาธิปไตยในเมียนมาเป็น “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563 และ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, 2564)

ซึ่งหากวิเคราะห์ถึงสภาพการเมืองของเมียนมาในยุคประชาธิปไตยนั้น อาจจะมีความคล้ายคลึงตามหลักการของ “ระบอบราชการอำนาจนิยม” (Bureaucratic Authoritarianism) ซึ่งมาจากประสบการณ์ทางการเมืองของประเทศในลาตินอเมริกา ที่ใช้อธิบายประเทศจำนวนหนึ่งที่เคยเป็นประชาธิปไตย แต่เกิดหักเหจนในที่สุดระบอบประชาธิปไตยต้องล่มสลาย และถูกแทนที่ด้วยแนวร่วมระหว่างคณะทหารกับพลเรือนที่ทำการรัฐประหารยึดกุมสถาบันการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง ชนชั้นนำที่ประกอบด้วย ทหาร ข้าราชการพลเรือน นักเทคนิคระดับสูง (Technocrats) ตลอดจนนักธุรกิจชั้นนำดำเนินนโยบายที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่ปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย และการเข้ามาแข่งขันในตลาดการเมืองโดยคณะทหารและระบบราชการดังกล่าวแสดงบทบาททางการเมืองในฐานะที่เป็น “สถาบัน” มิใช่ตัวบุคคล

เส้นแบ่งใหม่ที่เกิดขึ้นระหว่างการเลือกตั้งของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และระบอบอำนาจนิยมที่แฝงเร้นอยู่ในคราบประชาธิปไตยตัวแทนจอมปลอม (Authoritarianism Disguised in the Form of Representative Democracy) จึงอยู่ที่มิติด้านคุณภาพของการเลือกตั้งและประสิทธิภาพของกลไกตรวจสอบด้วย กล่าวคือ การเลือกตั้งจะต้องเป็นการเลือกตั้งที่เสรี เทียบธรรม และโปร่งใส ปราศจากการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกอื่นๆ อาทิ การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การแทรกแซงของคณะทหาร ไม่มีการครอบงำ หรือจำกัดคู่แข่งทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง จึงจะนับได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่เพียงพอและจำเป็นที่จะนำไปสู่ระบอบเสรีประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง (Badie, 2011) และเมื่อได้ชัยชนะและมีเสียงข้างมากแล้ว หากใช้กลไกเสียงข้างมากบ่อนทำลายกลไกตรวจสอบก็อาจนำไปสู่อำนาจนิยมซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เสื้อคลุมประชาธิปไตย นอกจากนั้น ความแตกต่างระหว่างอำนาจนิยมและประชาธิปไตยที่สำคัญไม่แพ้การเลือกตั้ง คือ การมีหลักนิติธรรมที่ไม่เอนเอียง มีรัฐบาลที่ตรวจสอบได้ และมีกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงหรืออคติ

แนวคิดเรื่องระบอบอำนาจนิยมเป็นผลจากบริบททางการเมืองหลังทศวรรษ 1960 เป็นต้นมาที่โลกได้แบ่งระบอบการปกครองต่างๆ ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ตามอุดมการณ์ทางการเมือง คือ ระบอบประชาธิปไตย (Democratic Regime) และระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตย (Non-democratic regime) โดยระบอบอำนาจนิยมถูกมองว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

ทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจนิยมได้มีการศึกษาอย่างเป็นระบบครั้งแรกโดยฮวน เจ. ลินท์ (Juan J. Linz) ในปี ค.ศ. 1964 ลินท์ ระบุว่าระบอบการปกครองแบบอำนาจนิมนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐาน 3 ประการ อันได้แก่ 1) พหุนิยมแบบจำกัด 2) การมุ่งไปที่จิตใจมากกว่าอุดมการณ์ 3) ปราศจากการระดมสรรพกำลังทางการเมือง (Political Mobilization) เพื่อการสนับสนุนในระยะยาว (Badie, 2011)

ความเป็นพหุนิยมแบบจำกัดนั้นเป็นลักษณะประการหนึ่งที่ทำให้อำนาจนิยมอยู่กึ่งกลางระหว่างเผด็จการเบ็ดเสร็จ กับประชาธิปไตย เพราะในขณะที่ระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้มีพหุนิยมแบบเต็มรูปแบบ และเผด็จการเบ็ดเสร็จที่ไม่เปิดโอกาสให้มีพหุนิยมขึ้นในสังคมเลยนั้น ระบอบอำนาจนิยมกลับเปิดโอกาสให้ความแตกต่างหลากหลายบางประการดำรงอยู่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการยอมให้มีคู่แข่ง หรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง คือ พรรคการเมืองอื่นๆ หรือภาคประชาสังคมบ้าง แต่กระนั้นสิ่งเหล่านี้ก็มักจะต้องถูกจำกัด และดำเนินกิจกรรม

อยู่ได้ก็ด้วยความยินยอมของผู้นำอำนาจนิยม ภายในขอบเขตที่ถูกกำหนดไว้ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วการยอมให้มีความแตกต่างในสังคมอยู่บ้างนี้ ก็มักจะเป็นเพียงการสร้างความสะดวกให้แกการปกครองโดยคณะทหาร (Military Junta) หรือผู้นำที่กุมอำนาจอยู่เบื้องหลังนั่นเอง ซึ่งความกำกวมเหล่านี้เองที่ทำให้ระบอบอำนาจนิยมไม่มีการจัดระบบโครงสร้างและอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังอย่างเป็นระบบและชัดเจน อันเป็นที่มาของลักษณะสำคัญประการที่สองก็คือ การมุ่งควบคุมจิตใจมากกว่าอุดมการณ์ ซึ่งส่งผลให้ระบอบการปกครองนี้ไม่สามารถระดมสรรพกำลังทางการเมือง เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากวัยรุ่นหนุ่มสาว นักวิชาการ และนักศึกษาปัญญาชนในสังคมได้นั่นเอง (Linz, 2000)

ภายใต้แนวคิดดังกล่าวทำให้สามารถมองเห็นภาพการบริหารราชการของรัฐบาลพลเรือนเมียนมาโดยนางอองซาน ซูจี ในฐานะที่ปรึกษาแห่งรัฐ ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมรดกบาปจากรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2551 ของอำนาจนิยมหรือเผด็จการทางทหารที่ยังเคลือบแฝงและมีอำนาจครอบงำในการบริหารงานของรัฐบาลบางส่วน อยู่เสมือนเป็นหอกข้างแคร่ของรัฐบาลพลเรือนมาโดยตลอดนั่นเอง จึงทำให้รัฐบาลไม่สามารถดำเนินนโยบายการพัฒนาชาติได้อย่างเสรีและเต็มที่ อาทิเช่น การผลักดันระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้เป็นเสรีด้วยการเปิดช่องทางให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภายในประเทศมากขึ้น เห็นได้ชัดคือการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกทวายที่ต้องหยุดชะงักเนื่องจากปัญหาทางการเมืองภายในของเมียนมา (จุฬารัตน์ ขอบใจกลาง และคณะ, 2562) และปัญหาเกี่ยวกับการไร้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน “ชาวโรฮิงญา” ในพื้นที่รัฐยะไข่และปัญหาชนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่นานาชาติโดยเฉพาะชาติตะวันตกมองว่านางอองซาน ซูจี ในฐานะที่ปรึกษาแห่งรัฐ (หัวหน้ารัฐบาลโดยพฤตินัย) มิได้จริงจังและจริงจังในการแก้ไขปัญหาเท่าที่ควร หากแต่มองว่าเธอมุ่งที่จะสานความสัมพันธ์ในรูปแบบ “สมานฉันท์” กับกองทัพเพื่อลดอำนาจความขัดแย้งภายในรัฐบาลมากกว่า เหตุนี้เององค์กรหรือสถาบันต่างๆ ได้เรียกร้องว่าที่เคยให้นางซูจีมาก่อนหน้านี้กลับคืน รวมถึงรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพที่ได้รับเมื่อปี พ.ศ. 2534 ด้วย ซึ่งผลส่วนหนึ่งมาจากถูกกดดันและขัดขวางจากกลุ่มอำนาจเดิมภายในประเทศซึ่งแน่นอนว่าคืออำนาจแฝงจากกองทัพที่อยู่ในรัฐสภา

การปฏิวัติรัฐประหารในเมียนมา

ความหมายของการปฏิวัติ (Revolution) คือ การหมุนกลับหรือการผันแปรเปลี่ยนแปลงทางระบบ แต่ในมิติทางการเมืองนั้นอาจจะสามารถนิยามได้ว่าเป็นการทดสอบพลังระหว่างชนชั้นอย่างเปิดเผยเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจมวลชนในการลุกขึ้นต่อสู้กันเนื่องจากแรงกดดันและผลประโยชน์สำคัญพื้นฐาน และอาจรวมถึงการยกเลิกระบบการปกครองหรือยกเลิกรูปแบบการบริหารงานเดิมเพื่อใช้ระบบใหม่ โดยอาจจะมีลักษณะปรับปรุงแก้ไขหรือการเปลี่ยนรูปแบบหรือระบอบใหม่ก็เป็นได้ อาทิเช่น การเปลี่ยนระบอบการปกครองของไทยเมื่อปี พ.ศ. 2475 ซึ่งการปฏิวัติในทางการเมืองนี้อาจจะเกี่ยวเนื่องกับการใช้ความรุนแรงทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมแบบเบ็ดเสร็จโดยมีวัตถุประสงค์ที่การเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองอุดมการณ์ทางการเมืองวัฒนธรรม วิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา และระบบสังคมโดยรวม (ประวัติศาสตร์รัฐประหาร, 2551 อ้างถึงใน ชีร์ศักดิ์ กฤษณะเศรษฐี, 2551; ราชบัณฑิตยสถาน, 2542; ประชา เทพเกษตรกุล, 2535;)

รัฐประหาร (Coup d'etat หรือ Coup) คือ การยึดอำนาจและถอดถอนรัฐบาล ซึ่งมักกระทำด้วยวิธีการอันผิดกฎหมายและนอกรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำของกลุ่มทางการเมือง ทหาร หรือผู้เผด็จการ มีเป้าหมายเพื่อเข้ามาควบคุม เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงเฉพาะรัฐบาล หัวหน้ารัฐบาล หรือผู้ปกครองประเทศเท่านั้นก็ได้ แล้วมีการจัดตั้งบุคคล หรือกลุ่มบุคคลเข้ามาแทนที่เพื่อบริหารงานต่อไป แต่อำนาจการสั่งการและการบริหารนั้นจะอยู่ใต้คณะรัฐประหารนั้นๆ (สุจิต บุญบงการ, 2531 และ ชำนาญ จันทร์เรือง, 2551)

ประเภทของการปฏิวัติรัฐประหารจำแนกได้ 3 รูปแบบ (Huntington, 1999 อ้างถึงใน ยอดชาย ชูติกาโม, 2550) คือ

แบบที่ 1 Breakthrough Coups คือการใช้กำลังทหารเข้าปฏิวัติรัฐบาลและก่อตั้งระบบการปกครองใหม่ เช่น การปฏิวัติในจีนเมื่อ ค.ศ. 1911

แบบที่ 2 Veto Coups คือการปฏิวัติที่ต้องใช้กำลังและมีการนองเลือด

แบบที่ 3 Guardian Coups คือการเปลี่ยนผู้นำประเทศใหม่

การปฏิวัติ หรือรัฐประหาร ในโลกปัจจุบันท่ามกลางกระแสประชาธิปไตยที่แบ่งบานกระจายไปทั่วโลก มิใช่ปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนอกกติการัฐธรรมนูญที่มีอาจเกิดขึ้นได้ แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือ หลายครั้งที่มีการกระทำรัฐประหารโดยคณะทหารเกิดขึ้น

ในรัฐประชาธิปไตยในโลกที่สาม การกระทำดังกล่าวกลับได้รับการสนับสนุน และเห็นด้วยจากพลเมืองผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยภายในรัฐนั้น ๆ อีกด้วย

สาระสำคัญขององค์ความรู้เรื่องปฏิวัติรัฐประหารในสังคมโลกปัจจุบันเป็นที่ถกเถียงกันถึงความแตกต่างระหว่างการปฏิวัติและการรัฐประหาร เหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใดควรเรียกว่า “การปฏิวัติ” เหตุการณ์ใดควรเรียกว่า “รัฐประหาร” หากแต่ความสำคัญอยู่ที่ว่าเหตุการณ์ทั้งสองล้วนแต่เป็นการดำเนินกระบวนการเปลี่ยนแปลงในเชิงอำนาจทางการเมืองโดยการโค่นล้มระบอบอำนาจของผู้บริหารรวมทั้งความพยายามในการสถาปนาอำนาจการปกครองขึ้นมาใหม่ การอธิบายถึงปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ใน 2 มิติหลัก ๆ ดังนี้ (ยอดชาย ชูติกาโม, 2550)

มิติที่ 1 ความจำเป็นในการอ้างถึงเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง กล่าวคือ คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจะต้องชี้แจงถึงมูลเหตุของการกระทำต่อสาธารณะอย่างเปิดเผย และเป็นเหตุผลที่ประชาชนยอมรับ ทั้งนี้เพื่อสร้างความชอบธรรมในการก่อการให้เป็นที่ยอมรับว่าที่ลงมือกระทำการไปนั้นก็เพื่อผลประโยชน์สาธารณะ มิใช่เพื่อผลประโยชน์ของตนหรือพรรคพวก ทั้งนี้คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจะต้องเข้าใจว่าในรัฐที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนภายในรัฐเป็นผู้ถือครองอำนาจอธิปไตยสูงสุด ดังนั้นการแสวงหาการยอมรับจากประชาชนจึงมีความสำคัญมากกว่าชัยชนะที่มีต่อกลุ่มอำนาจเดิม เพราะนั่นหมายถึง การแสวงหาทางลงจากอำนาจที่ปลอดภัยและเหมาะสมให้กับกลุ่มของตนเองด้วย ซึ่งคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จักต้องไม่ลืมว่าการเข้ามาสู่อำนาจโดยใช้กำลังนั้นมิได้มาจากกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วม ดังนั้นหากประชาชนให้การยอมรับทั้งในลักษณะของการวางเฉย หรือแสดงการเกือหนุนในทางบวกต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้ก่อการรัฐประหาร และรัฐบาลใหม่ที่จะเกิดขึ้นต่อไป

มิติที่ 2 ความจำเป็นในการแสวงหาความชอบธรรมและการรับรองจากประชาคมโลก ซึ่งเป็นการแสวงหาการรับรองในระดับรัฐต่อรัฐ และระหว่างรัฐที่มีต่อองค์กรเหนือรัฐต่าง ๆ ในมิตินี้ ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ามิติแรก ทั้งนี้จากการศึกษาทฤษฎีความรู้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในโลกยุคปัจจุบัน มีการระบุไว้อย่างชัดเจนถึงเหตุผลที่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใด ๆ ภายในรัฐ ย่อมส่งผลกระทบต่ออันสืบเนื่องไปยังระบบความสัมพันธ์และข้อตกลงที่มีต่อรัฐต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบความสัมพันธ์ที่มีต่อคู่สัมพันธ์ซึ่งมีฐานะเป็นอภีรัฐมหาอำนาจ (Super Power) ซึ่งใช้

แนวทางประชาธิปไตยเป็นกระแสหลักทางการเมืองของตน ย่อมจะต้องแสดงปฏิกิริยาในเชิงปฏิเสธ แนวทางการเปลี่ยนแปลงที่มีได้มาตามวิถีทางประชาธิปไตยไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง จะเห็นได้ว่ารัฐในโลกที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่มักคำนึงถึงความจำเป็น ในมิติที่ 2 นี้มากกว่ามิติแรก เนื่องจากเกรงจะไม่สามารถได้รับความช่วยเหลือหรือถูกตัดสินสิทธิ์พิเศษในเรื่องต่าง ๆ ดังที่เมียนมาเคยถูกประเทศโลกตะวันตกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจมาแล้ว ในอดีตเนื่องจากมีการปกครองโดยระบอบเผด็จการทางทหารที่เกิดจากการยึดอำนาจด้วยการปฏิวัติรัฐประหาร

ในระยะเวลา 10 ปี (2553-2563) ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเมียนมานับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ “นวัตกรรมการปกครองรูปแบบใหม่” ในชาติที่ไม่เคยมีเสรีภาพในสิทธิพลเมืองของประชาชนในชาติมาก่อน เพราะตลอดระยะเวลาของการปกครองในสหภาพเมียนมาล้วนอยู่ภายใต้การครอบงำของระบอบเผด็จการทั้งสิ้น นับตั้งแต่ยุคระบอบศักดินา (Feudalism) ยุคล่าอาณานิยมที่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองแบบเบ็ดเสร็จโดยอังกฤษ และยุคเผด็จการทางทหารที่เปลี่ยนผ่านกระบวรรัฐประหารในประเทศหลายครั้ง แต่ด้วยพลวัตทางการเมืองและการพัฒนาของโลกในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนกระแสการเรียกร้องจากพลเมืองหลายฝ่ายในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพพื้นฐานในการแสดงออกทางการเมืองอย่างเสรี รวมถึงแรงกดดันจากนานาชาติจึงทำให้เมียนมาหลุดพ้นจากระบอบเผด็จการทางทหาร จนนำมาสู่การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 ถือเป็นมิติใหม่ของการปกครองที่มีประธานาธิบดีจากพลเรือนที่ขึ้นมานั่งตำแหน่งประมุขของรัฐเพื่อบริหารประเทศตามแนวทางของประชาธิปไตย นอกจากนั้นยังมีการเลือกตั้งต่อมาในปี พ.ศ. 2558 และ 2563 สิ่งที่น่าสนใจคือการเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้ง ปรากฏว่าคะแนนเสียงของประชาชนยังคงหลังไหลและกระจุกตัวในฝั่งของพรรค NLD ของนางอองซานซูจี และการเลือกตั้งครั้งที่ 3 ยิ่งเห็นได้ชัดเจกว่าฐานคะแนนเสียงของพรรค NLD ยิ่งมีมากขึ้น ด้วยการสามารถครองตำแหน่งที่นั่งในรัฐสภาได้มากกว่าร้อยละ 80 และคะแนนเสียงของพรรค USDP ก็มีการลดลงอย่างเห็นได้ชัดเช่นเดียวกัน เนื่องจากพลเมืองส่วนใหญ่ไม่มีความปรารถนาที่จะเห็นภาพการบริหารประเทศด้วยระบอบเผด็จการทหารเหมือนในอดีตที่ผ่านมา จึงเกิดกระแสต่อต้านพรรคการเมืองที่มาจากกองทัพ

ก่อนจะมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2563 พรรค NLD และคณะรัฐบาลได้มีความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2551 เพื่อปิดกั้นอำนาจของกองทัพมิให้มีบทบาทและมีให้สามารถก้าวไกลการบริหารงานของรัฐบาลมากเกินไป ซึ่งสาเหตุนี้อาจถือเป็นชนวนของความ

ขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพลเรือนกับกองทัพและสมาชิกรัฐสภาที่มาจากกองทัพ เพราะเห็นว่า หากปล่อยให้เกิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญสำเร็จ อำนาจของกองทัพในการร่วมบริหารประเทศจะ ลดลงหรือหายไป ความหวั่นเกรงต่อการสูญเสียอำนาจการปกครองหรืออำนาจการปกครอง ร่วมของกองทัพเมียนมา ตลอดจนปมความขัดแย้งกับรัฐบาลในอดีตอาจกลายเป็นที่มาของการ ทำรัฐประหารในเมียนมา ในรุ่งเช้าของวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 คือก่อนมีการประชุม รับรองผลการเลือกตั้งนั่นเอง ซึ่งเป็นการรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนครั้งแรกใน รอบ 59 ปี ของเมียนมาซึ่งนอกจากเหตุผลของการหวาดกลัวต่อการสูญเสียอำนาจอาจจะยังมี เหตุผลอื่นก็เป็นได้

พลเอกอาวุโส มิน อ่อง ล่าย ผู้นำในการปฏิวัติในครั้งนี้ได้ให้เหตุผลของการปฏิวัติว่า “มีการทุจริตการเลือกตั้ง” ของพรรคการเมืองของฝ่ายรัฐบาล และ “คณะกรรมการการ เลือกตั้งทำหน้าที่ไม่โปร่งใส” ซึ่งเป็นเหตุผลในการสร้างความชอบธรรมให้แก่กองทัพเข้ายึด อำนาจการปกครอง โดยเหตุผลดังกล่าวก็เป็นไปตามแนวคิดรัฐประหารในมิติที่ 1 ว่าด้วยการ อ้างถึงเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างชอบธรรม การยึดอำนาจในครั้งนี้มีการ จับกุมและกักขังผู้นำฝ่ายรัฐบาลหลายคน เช่น นางอองซาน ซูจี หัวหน้าพรรค NLD และที่ ปรีक्षाแห่งรัฐ นายวิน มินต์ ประธานาธิบดี รวมถึง คณะกรรมการกลางพรรค NLD มุขมนตรี รัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีรัฐและเขตต่างๆ ด้วย แต่เป็นที่น่าสังเกตคือ การรัฐประหารในครั้งนี้ ไม่ได้มีการฉีกรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ซึ่งเป็นผลมาจากกองทัพยังคงคาดหวังในประโยชน์ ตามกฎหมายเพื่อใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญที่ร่างไว้เมื่อ ปี พ.ศ. 2551 ในการเปิดโอกาสให้ กองทัพมีอำนาจในรัฐสภาอย่างเต็มที่ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่กองทัพในอนาคต

แม้คณะรัฐประหารได้มีการประกาศว่าเป็นการยึดอำนาจเพียงชั่วคราว เมื่อครบ 1 ปี จะ มีการคืนอำนาจให้พลเมืองและจะจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ก็ตามแต่การยึดอำนาจในครั้งนี้เสมือน เป็นการทำลายความหวังและความปรารถนาของพลเมืองในชาติ ทำให้เกิดการออกมารวมตัว กันของพลเมืองในหลายพื้นที่หลายรัฐเพื่อแสดงออกถึงการไม่ยอมรับต่อรัฐประหารในครั้งนี้ จน นำมาสู่ความรุนแรงในการปราบปรามผู้ประท้วงในรูปแบบต่างๆ อย่างทารุณโหดร้ายของ กองทัพเมียนมา

การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ความรุนแรงในการปราบปรามประชาชนนำไปสู่การเป็นรัฐล้มเหลว

หลังจากการประท้วงของพลเมืองในหลายพื้นที่ตามรัฐต่าง ๆ ของเมียนมา เพื่อแสดงออกถึงการไม่ยอมรับต่อการทำรัฐประหารของกองทัพในครั้งนี้ ซึ่งการประท้วงก็มีหลายรูปแบบและหลายระดับที่น่าสนใจ ได้แก่ ในช่วงแรกอาจเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์แบบอารยะขัดขืน ด้วย “การตีหม้อเคาะกระทะ” หรือเคาะสิ่งของทำให้เกิดเสียงดังไปทั่วเมือง ซึ่งการประท้วงรูปแบบนี้มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่ามีที่มาตั้งแต่ฝรั่งเศส ช่วงทศวรรษที่ 1830 จากที่พลเมืองชาวปารีสบางส่วนไม่พอใจนโยบายการปกครองของ พระเจ้าหลุยส์-ฟิลิปที่ 1 (Louis Philippe I) โดย เอ็มมานูเอล ฟูเร็กซ์ นักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสอธิบายว่า ชาวกรุงปารีสได้ใช้เสียงของการตีหม้อเคาะกระทะ เพื่อแสดงความไม่พอใจรัฐบาลหลุยส์-ฟิลิปที่ 1 เนื่องจากหวั่นเกรงการถูกจับจากการ จึงใช้การส่งเสียงเคาะกระทะเพื่อแสดงความไม่พอใจในยามคำคืนแทน และต่อมาก็มีการนำรูปแบบการประท้วงนี้มาใช้ในหลายประเทศ เช่น ไนจีเรีย ซิลี อาเจนตินา อเมริกาใต้ สเปน ฟิลิปปินส์ และบราซิล เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมประท้วงแบบนี้ได้แพร่หลายในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา (Voice Online, 2021) นอกจากนี้การตีหม้อเคาะกระทะ ไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของการประท้วง แต่ยังใช้เป็นสัญลักษณ์ของการขอบคุณอีกด้วย ดังเช่นที่ชาวอินเดียหลายเมืองทั่วประเทศ พร้อมใจเคาะกระทะเพื่อให้กำลังใจและขอบคุณเจ้าหน้าที่บุคลากรการแพทย์ในการรับมือต่อโควิด-19 ช่วงที่รัฐบาลประกาศใช้มาตรการล็อกดาวน์ครั้งใหญ่เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา (ABC News, 2021 และ Apnews, 2021)

เมื่อการแสดงอารยะขัดขืนโดยสันติใช้ไม่ได้ผลเพราะเป็นเพียงการแสดงเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น ในเวลาต่อมาพลเมืองชาวเมียนมาจึงได้รวมตัวกันประท้วงด้วยการออกไปชุมนุมในสถานที่ต่างในเขตเมืองสำคัญ เช่น รัฐย่างกุ้ง และรัฐมัณฑะเลย์ การประท้วงนี้เริ่มต้นด้วยการชุมนุมอย่างสันติ โดยใช้สื่อโซเชียลปลุกกระดมพลเมืองในรัฐต่าง ๆ มีการส่งสัญญาณถึงสื่อแขนงต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงกองทัพเมียนมาให้ปล่อยตัวผู้นำรัฐบาลที่ถูกจับกุมไปและคืนอำนาจให้ประชาชน แต่ด้วยคำเรียกร้องไม่เป็นผลจึงมีการยกระดับการชุมนุมขึ้นซึ่งเริ่มมีการใช้อาวุธและความรุนแรงทั้งสองฝ่าย หากแต่ฝ่ายพลเมืองกลับเป็นฝ่ายเสียเปรียบที่ไร้อาวุธที่ทันสมัยในการต่อสู้ ซึ่งต่างจากฝ่ายกองทัพที่เพียบพร้อมด้วยอาวุธปืน กระสุน และอุปกรณ์ปราบจลาจลต่าง ๆ ด้วยสถานการณ์ที่ตึงเครียดยาวนานหลายวันจึงเกิดการเผชิญหน้าและปะทะอย่าง

รุนแรงของทั้งสองฝ่ายในหลายเมือง ฝ่ายกองทัพได้มีการใช้กระสุนจริงในปราบปรามพลเมืองด้วยการกราดยิงพลเมืองที่ประท้วงในสถานที่ต่างๆ (บางกรณีพลเมืองเพียงรวมตัวเพื่อกิจกรรมอื่นในสังคมก็ถูกกราดยิงเช่นเดียวกัน) โดยไม่สนใจว่ากระสุนที่ยิงไปนั้นจะทำร้ายใครก็ตาม ล่าสุดพบผู้เสียชีวิตคือ เด็กหญิงอายุเพียง 7 ขวบ เหตุการณ์นี้ทำให้เกิดปรากฏการประท้วงแบบสุญญากาศเพื่อไว้อาลัยต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือ เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ได้นำศพมาและประชาชนไม่ออกนอกเคหสถานทำให้เกิดสภาพสุญญากาศของสังคมและระบบเศรษฐกิจที่นิ่งสนิททั่วประเทศ (Myanmar now, 2022 และ Council on Foreign Relations, 2021)

ระดับการปราบปรามพลเมืองที่มีความคิดเห็นแตกต่างของกองทัพยังคงรุกรคืบอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2564 กองทัพได้มีการทิ้งระเบิดทางอากาศลงใส่บ้านเรือนประชาชนในจังหวัดผาปูนรัฐกะเหรี่ยง ส่งผลให้มีพลเมืองบาดเจ็บและเสียชีวิต บ้านเรือนที่พักอาศัยถูกทำลายย่อยยับ เนื่องจากการประกาศตัวของกองกำลังรัฐกะเหรี่ยงที่ประกาศตัวเป็นเคียงข้างประชาชนและพร้อมที่จะต่อต้านรัฐบาลทหาร โดยภาพรวมแล้ว ผลของการปราบปรามพลเมืองที่ประท้วงต่อต้านรัฐประหารของกองทัพเมียนมาได้สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินและคร่าชีวิตพลเมืองไปเป็นจำนวนมาก มีการรายงานว่าจำนวนผู้เสียชีวิตที่ถูกสังหารโดยกองกำลังความมั่นคงนับตั้งแต่การรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ จนถึงวันที่ 30 มีนาคม 2564 มีมากกว่า 500 คน (ผู้จัดการออนไลน์, 2564) และหากกองทัพเมียนมายังไม่ยกเลิกการปราบปรามพลเมืองความบ้าคลั่งและรุนแรง ผลที่ตามมาคือระบบเศรษฐกิจของชาติที่ต้องพังทลายลง เนื่องมาจากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของต่างชาติ (การนำเข้า ส่งออก และระงับสิทธิประโยชน์ทางการค้า) นักลงทุนต่างชาติไม่สนใจเข้ามาดำเนินธุรกิจ พลเมืองในชาติมิให้ความร่วมมือต่อการดำเนินงานของรัฐในทุกมิติ (อารยะชัดขึ้น) รัฐก็ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมพลเมืองให้อยู่ตามกรอบกฎหมายตามที่ต้องการได้ และไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรัฐต่างๆ ได้ ส่งผลให้รัฐบาลทหารไม่มีเสถียรภาพในการปกครองและบริหารราชการ และนำไปสู่การเป็น “รัฐล้มเหลว” (Failed State) ในที่สุด

การที่ประเทศเมียนมาจะกลายเป็น “รัฐล้มเหลว” นั้นหากพิจารณาจากคำนิยามความหมายก็มีความเป็นไปได้สูง เพราะรัฐล้มเหลว คือ รัฐที่ไม่สามารถบริหารการปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่สามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในมีความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมอย่างรุนแรงมีการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อย รัฐบาลและกลไกรัฐขาดความมั่นคงและประสิทธิภาพ จนไม่สามารถบริหารประเทศและแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประสบ

ผลสำเร็จได้ ศูนย์วิจัยรัฐวิกฤต (Crisis States Research Centre) ได้นิยามความหมายของ “รัฐที่ล้มเหลว” ว่าเป็นสถานการณ์ของ “รัฐที่พังทลาย” โดยที่รัฐนั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลความมั่นคงขั้นพื้นฐาน และพัฒนาหน่วยงานภายในรวมทั้งยังไม่มีอำนาจในการปกครองพื้นที่หรือเขตแดนในอีกด้วย

จากการจัดอันดับของ Fragile States Index ในปี พ.ศ. 2564 (2021) จาก 178 ประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ โดยการจัดอันดับจะอาศัยคะแนนรวมซึ่งมีพื้นฐานมาจาก 12 ตัวชี้วัด แต่ละตัวชี้วัดจะมีคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 10 คะแนนที่เป็น 0 หมายถึงมีระดับความรุนแรงต่ำสุด (มีเสถียรภาพที่สุด) และ 10 หมายถึง มีระดับความรุนแรงสูงสุด (ไร้เสถียรภาพที่สุด) มีคะแนนรวมเท่ากับ 120 คะแนน จาก 12 ตัวชี้วัด โดยมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 0-120 พบว่าระดับคะแนนของการมีเสถียรภาพของประเทศเมียนมา อยู่ที่ 94.3 จัดอยู่ลำดับที่ 171 และอยู่ในกลุ่มประเทศล้มเหลว 10 ประเทศสุดท้ายตามระดับตัวชี้วัด (World Population Review, 2021) ได้แก่ 1) แรงกดดันทางประชากรศาสตร์ 2) การย้ายถิ่นฐานของประชาชน 3) กรณีความขัดแย้งของแต่ละกลุ่มชน ซึ่งเป็นผลจากความไม่พอใจในอดีต 4) ปัญหาการไหลออกของทุนมนุษย์ (สมองไหล) 5) ความไม่แน่นอนของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาถึงความไม่เสมอภาคของประชากร (ความเหลื่อมล้ำ) ซึ่งสามารถเห็นได้จากโอกาสทางการศึกษา การงาน และสถานะทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังสามารถวัดได้โดยตัวเลขกลุ่มคนยากจน อัตราการเกิดการตาย หรือระดับการศึกษา 6) ความชัดเจน และ/หรือ ความรุนแรงของการถดถอยของเศรษฐกิจ 7) การปกครองของรัฐที่ไร้ความเป็นธรรม 8) ความเสื่อมถอยของการให้บริการสาธารณะ 9) การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่แพร่หลาย 10) การใช้เครื่องมือที่ใช้รักษาความมั่นคงที่เรียกว่า “State Within a State” : เป็นลักษณะการปรากฏตัวของกลุ่มอำนาจสูงสุดของรัฐโดยอาศัยการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่คุกคามฝ่ายตรงข้าม หรือพลเรือนที่มีความเห็นไม่ตรงกับรัฐ หรือมีความเห็นที่สนับสนุนกลุ่มตรงข้ามรัฐ เปรียบกับการสร้าง “กลุ่มกองกำลังภายในกองกำลังเดียวกัน” เพื่อรับใช้แสวงหาผลประโยชน์ให้กับกองทัพหรือกลุ่มการเมือง ซึ่งในที่สุดจะก่อให้เกิดกลุ่มต่อต้านทั้งในรูปของทหารพลเรือน กองโจร กองกำลังเอกชนติดอาวุธ หรือการใช้ปฏิบัติการต่างๆ ที่ทำให้ความรุนแรงแผ่ขยายออกไป เพื่อต่อต้านกับกองกำลังของรัฐ 11) การก่อตัวของกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางความคิด และ 12) การแทรกแซงกิจการภายในจากรัฐอื่นหรือปัจจัยภายนอก

เมื่อนำสถานการณ์ความรุนแรงในเมียนมา มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดแต่ละตัว แน่นอนว่า สิ่งที่รัฐบาลทหารเมียนมากำลังดำเนินการอยู่ภายใต้อำนาจของกองทัพเพื่อการปราบปรามพลเมืองให้สยบและยินยอมนั้นจะทำให้คะแนนตัวชี้วัดแต่ละตัวมีระดับคะแนนที่สูงมากขึ้น โดยเฉพาะ ตัวชี้วัดด้านความขัดแย้งของประชาชนกับรัฐ ความถดถอยทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำของชนชั้นในสังคม ความไม่เป็นธรรมในการปกครอง ความเสื่อมถอยในภาคบริการสาธารณะ การละเมิดสิทธิมนุษยชน การคุกคามประชาชนที่เห็นต่าง และการก่อตัวของผู้มีอิทธิพล ซึ่งในเชิงประจักษ์ตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นถึงภาพความล้มเหลวของการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลทหารชุดนี้ และจะนำไปสู่ความล้มเหลวในการบริหารราชการในอนาคตอีกด้วย

บทส่งท้าย

การวิเคราะห์ครั้งนี้สามารถสรุปนิยามความหมายของการเคลื่อนไหวเข้าสู่การเป็น “รัฐล้มเหลว” ของสหภาพเมียนมา คือ การที่รัฐบาลไร้เสถียรภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน อันเนื่องมาจากกลไกภายในของรัฐบาลถูกควบคุมโดยระบอบเผด็จการทหารและลัทธิอำนาจนิยมที่มีจำนวนมากในรัฐสภา อันเป็นมรดกสืบทอดมาจากประวัติศาสตร์การปกครองในอดีตที่มีการปกครองโดยระบอบอำนาจเผด็จการทหารยาวนานกว่า 48 ปี (2505-2553) อีกทั้งกลไกในระบอบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2553-2563) ยังถือเป็นแนวคิดทางการปกครองที่ใหม่และยังไม่สามารถปรับใช้ได้เต็มรูปแบบ เพราะยังมีอิทธิพลจากกองทัพทหารที่ยังมีบทบาทครอบงำและคอยควบคุมการบริหารของรัฐบาลในหลายมิติ นอกจากจะทำให้รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพทางการปกครองแล้ว ยังส่งผลให้พลเมืองในรัฐไร้เสรีภาพและสิทธิพื้นฐานของการเป็นพลเมืองอย่างสมบูรณ์แบบตามระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย การครอบงำจากลัทธิอำนาจนิยมของกองทัพทำให้ประชาธิปไตยไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมได้และสังคมไม่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมการปกครองใหม่ให้สมบูรณ์แบบได้เช่นกัน มีหน้าซ้ำยังส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมมากยิ่งขึ้นมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพประชาชนอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับพลเมือง จนนำไปสู่การคุกคามพลเมืองในรัฐอย่างทารุณโหดร้ายดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

แม้ปัจจุบันเมียนมาจะถูกจัดอันดับคะแนนอยู่ในกลุ่มรัฐล้มเหลวแล้วก็ตาม แต่สถานการณ์ความรุนแรงที่ปรากฏอย่างชัดเจนในการปราบปรามและเข่นฆ่าพลเมืองในรัฐอย่าง

โศคร้ายของรัฐบาลทหารและกองทัพเมียนมา ภายใต้การนำของ พลเอกอาวุโสหมิน อ่อง หล่าย ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพเมียนมาครั้งนี้จะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลที่ไร้เสถียรภาพมากกว่าอดีต เนื่องจากระบบเศรษฐกิจจะถูกทำลายลงจากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของต่างชาติ การถูกลดระดับการนำเข้า-ส่งออกสินค้า การระงับสิทธิประโยชน์ทางการค้านักลงทุนต่างชาติไม่กล้าเสี่ยงที่จะดำเนินกิจกรรมในประเทศ ประชาชนในชาติไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของรัฐ และรัฐก็ไม่สามารถควบคุมประชาชนให้อยู่ตามกรอบกฎหมายตามที่ต้องการได้ รัฐไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรัฐขนาดเล็กได้ และยังคงถูกประชาคมโลกประณามว่าเป็นรัฐบาลที่โหดร้ายเช่นฆ่าพลเมืองตนเองเพราะเพียงมีความเห็นต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง ท้ายที่สุดคือรัฐบาลไม่สามารถสร้างความชอบธรรมในการบริหารประเทศได้และไร้การยอมรับจากประชาชนในชาติอย่างสิ้นเชิง

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่สำคัญในเรื่องนี้ ได้ปรากฏอยู่ในข้อเรียกร้องของพลเมืองชาวมียนมา นั่นคือ การคืนอำนาจให้ประชาชน จัดการเลือกตั้งอย่างสุจริตยุติธรรมตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยที่สากลยอมรับ การแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2551 เพื่อปิดกั้นมิให้กองทัพสามารถเข้ามามีบทบาทครอบงำและควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลพลเรือนได้ และปล่อยให้กลไกตามระบอบประชาธิปไตยทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างเป็นอิสระ ด้วยการให้สิทธิเสรีภาพและสิทธิขั้นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองอย่างสมบูรณ์แบบแก่ประชาชน ส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม รัฐ และประเทศชาติโดยปราศจากการครอบงำของลัทธิอำนาจนิยมเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารัตน์ ขอบใจกลาง และคณะ. (2562). *บทบาทองค์กรพัฒนาเอกชนกับผลกระทบที่มีต่อประเทศไทยในการขยายการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน จีน-เมียนมา ตามนโยบายจีนลงใต้*. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอนัล พับลิเคชั่น.
- ฉัตรชัย จันทร์พรายศรี. (2560). *ประชามติ*. [เอกสารวิชาการส่วนบุคคล]. วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2553). *กฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ชำนาญ จันทร์เรือง. (2551). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เชาวนะ ไตรมาส. 2548. กำเนิดรัฐธรรมนูญไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง. *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ*. 7(20), 40–64.
- ธีรศักดิ์ กฤษณะเศรณี. (2551). *ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารนักเรียน โรงเรียนเสนาธิการทหารบกหลักสูตรหลักประจำชุดที่ 86 ต่อรัฐประหาร 19 กันยายน 2549* [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประชา เทพเกษตรกุล. (2535). *การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534*. [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). *ชาวพม่าทิ้งขยะกลางถนนประท้วงรัฐบาลทหาร หลังยอดผู้เสียชีวิตจากการปราบปรามทะลุ 500 ราย*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/Indochina/detail/9640000030417>
- พรพิมล ตรีโชติ. (2542). *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐพม่า*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2563). *กฎหมายของประเทศพม่าและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคงของประเทศพม่า*. [รายงานการวิจัยโครงการข้อมูลกฎหมาย]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยอดชาย ชูติกาโม. (2560). *ความรู้เบื้องต้นทางปรัชญาการเมือง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคไซท์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.
- ละมัย พรมประทุม. (2555). เหตุใดระบอบเผด็จการทหารจึงเปลี่ยนผ่าน: กรณีสหภาพเมียนมา. *วารสารสังคมศาสตร์*. 8(2), 71–106.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และสุขุม นวลสกุล. (2539). *การเมืองและการปกครองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. (2564). *ข้อมูลต่างประเทศ : สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา*. สืบค้นจาก <https://www.nia.go.th/media/almanac/2022/01/%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%A1%E0%B8%B2.pdf>

- สุจิต บุญบงการ. (2531). *การพัฒนาการเมืองไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขากการเมือง การปกครอง]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ABC News. (2021). *Myanmar blocks Facebook as resistance grows to military coup*. Retrieved from <https://www.abc.net.au/news/2021-02-05/myanmar-blocks-facebook-as-resistance-grows-to-military-coup/13124148>
- Alamgir, J. (1997). Against the Current: The Survival of Authoritarianism in Burma. *Pacific Affairs*. 70(3), 333–350.
- Alexander, G. (1991). *Forceful Persuasion: Coercive Diplomacy as an Alternative to War*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.
- Apnews. (2021). *Myanmar restaurant in Bangkok promotes anti-coup activity*. Retrieved from <https://apnews.com/article/aung-san-su-kyi-myanmar-coronavirus-pandemic-bangkok-thailand-a3759daec75ab8d6104c7e86becc07c2>
- Badie, B., Dirk, B., & Leonardo, M. (2011). *International encyclopedia of political science*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications.
- Beech, H. (2021). *Myanmar's Leader, Daw Aung San Suu Kyi, Is Detained Amid Coup*. สืบค้นจาก <https://www.nytimes.com/2021/01/31/world/asia/myanmar-coup-aung-san-su-kyi.html>
- Cheibub, J.A. (2010). Democracy and dictatorship revisited. *Public Choice*. 143(1), 67–101.
- Council on Foreign Relations. (2021). *Resistance Amid Digital Totalitarianism: The Case of Myanmar*. Retrieved from <https://www.cfr.org/blog/resistance-amid-digital-totalitarianism-case-myanmar>
- Kurian, G.T. (2011). *The encyclopedia of political science*. Washington: CQ Press.
- Linz, J. (2000). *Totalitarian and authoritarian*. Boulder: Lynne Rianne.
- Myanmar now. (2022). *Judge shot dead in Yangon for role in imprisoning protesters*. Retrieved from <https://myanmar-now.org/en/news/judge-shot-dead-in-yangon-for-role-in-imprisoning-protesters/>

Voice Online. (2021). *Cacerolazo หรือที่แปลว่า 'หม้อสตูว์' รูปแบบการประท้วงที่แพร่จาก
ลาตินอเมริกาสู่ทั่วโลก ไม่เว้นแม้กระทั่งเมียนมาและไทย. สืบค้นจาก*

https://voicetv.co.th/read/jdZqzF7NK#google_vignette

World Population Review. (2021). *Fragile States Index 2021.*

<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/fragile-states-index>

Xinhua. (2023). *Myanmar gov't declares 1-year state of emergency: President's Office.*

Retrieved from [https://translate.google.co.th/?hl=th&sl=en&tl=th&text=Myanmar%
20gov%27t%20declares%201-year%20state%20of%20emergency%3A%
20President% 27s%20Office&op=translate](https://translate.google.co.th/?hl=th&sl=en&tl=th&text=Myanmar%20gov%27t%20declares%201-year%20state%20of%20emergency%3A%20President%27s%20Office&op=translate)